

MODERN TRENDS OF SCIENTIFIC DEVELOPMENT

Proceedings of the II International Scientific and Practical Conference

Vancouver, Canada
January 18 – 21, 2022

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

UDC 01.1

The II International Scientific and Practical Conference «Modern trends of scientific development», January 18 – 21, 2022, Vancouver, Canada. 511 p.

ISBN - 978-1-68564-505-2

DOI - 10.46299/ISG.2022.I.II

EDITORIAL BOARD

<u>Pluzhnik Elena</u>	Professor of the Department of Criminal Law and Criminology Odessa State University of Internal Affairs Candidate of Law, Associate Professor
<u>Liubchych Anna</u>	Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development National Academy of Law Sciences of Ukraine, Kharkiv, Ukraine, Scientific secretary of Institute
<u>Liudmyla Polyvana</u>	Department of Accounting and Auditing Kharkiv National Technical University of Agriculture named after Petr Vasilenko, Ukraine
<u>Mushenyk Iryna</u>	Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of Mathematical Disciplines, Informatics and Modeling. Podolsk State Agrarian Technical University
<u>Oleksandra Kovalevska</u>	Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs Dnipro, Ukraine
<u>Prudka Liudmyla</u>	Odessa State University of Internal Affairs, Associate Professor of Criminology and Psychology Department
<u>Slabkyi Hennadii</u>	Doctor of Medical Sciences, Head of the Department of Health Sciences, Uzhhorod National University.
<u>Marchenko Dmytro</u>	Ph.D. in Machine Friction and Wear (Tribology), Associate Professor of Department of Tractors and Agricultural Machines, Maintenance and Servicing, Lecturer, Deputy dean on academic affairs of Engineering and Energy Faculty of Mykolayiv National Agrarian University (MNAU), Mykolayiv, Ukraine
<u>Harchenko Roman</u>	Candidate of Technical Sciences, specialty 05.22.20 - operation and repair of vehicles.
<u>Belei Svitlana</u>	Ph.D. (Economics), specialty: 08.00.04 "Economics and management of enterprises (by type of economic activity)"
<u>Lidiya Parashchuk</u>	PhD in specialty 05.17.11 "Technology of refractory non-metallic materials"
<u>Kanyovska Lyudmila Volodymyrivna</u>	Associate Professor of the Department of Internal Medicine

82.	Рудницька-Юрійчук І.Р. СЕСІЯ ДЛЯ СПРАВ УКРАЇНСЬКОГО ДОШКІЛЛЯ ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ПІДРОСТАЮЧИХ ПОКОЛІНЬ ЗАРУБІЖНИХ УКРАЇНЦІВ	332
83.	Сариева К.Н. НООСФЕРНАЯ МОДЕЛЬ СОДЕРЖАНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ СРЕДНЕЙ ШКОЛЫ	336
84.	Сатова А.К., Байзакова Е.М., Калиниченко Е.Д. ПРОИЗВОДСТВЕННОЕ ОБУЧЕНИЕ ДЛЯ ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ В ПЕРИОД ПАНДЕМИИ	344
85.	Суліцький В.В. ВПЛИВ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ НА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ТА ПСИХОЛОГІЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК У ЖІНОК, ЯКІ ВІДБУВАЮТЬ ПОКАРАННЯ	348
86.	Файермен О.О. ЗАРУБІЖНІ НАУКОВІ ПІДХОДИ У ДОСЛІДЖЕННІ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ	354
87.	Федорова О.А. ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДИСТАЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ	358
88.	Хопта В.В., Смеречак Л.І. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КОРЕКЦІЙНО- РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ, КОТРІ МАЮТЬ ТРУДНОЩІ У НАВЧАННІ	361
PHARMACEUTICAL SCIENCES		
89.	Serdiukova Y., Tomarovska T., Karpova S., Chan T. STUDYNG OF AMPICILLIN REACTION WITH POTASSIUM CAROATE USING IODOMETRIC PROCEDURE VALIDATION	364
PHILOLOGICAL SCIENCES		
90.	Бияров Б., Князбаева М. ЕНИСЕЙ ЕСКЕРТКІШТЕРІНДЕГІ ТОПОНИМДЕРДІҢ ЭТИМОЛОГИЯСЫ	367

структурированной среде, которая поддерживает и увеличивает их учебный потенциал. Выбор учебных материалов и методов, которые обогатят обучение обучающихся, может оказаться сложной задачей. Главное, понять потребности каждого ученика. Также необходимо убедиться, что семьи имеют доступ к информации и ресурсам, в которых они нуждаются, чтобы оказывать поддержку и дома. Поддерживая общение с коллегами, семьями и продолжая искать и делиться ресурсами, гораздо легче обеспечить возможности обучения для всех обучающихся. Важно помнить, что обучающиеся с особыми образовательными потребностями — это не инвалиды или неспособные учиться люди, скорее, им нужно дифференцированное обучение, адаптированное к их отличительным способностям к обучению.

Использованные источники и литература:

1. Елисеева И.Г., Ерсарина А.К. Психолого-педагогическое сопровождение детей с особыми образовательными потребностями в общеобразовательной школе: метод. рекомендации/ Елисеева И.Г., Ерсарина А.К. - Алматы: ННПЦ КП, 2019. - 118с. ISBN 978-601-7131-92-0
2. Киося А.Н., Мельтюхова М.В. Из опыта организации инклюзивного образования в ГОУ средней общеобразовательной школы № 1961 города Москвы. Инклюзивное образование. Выпуск 1. – М.: Центр «Школьная книга», 2010. – 272 с.
3. Козырева О.А. Создание инклюзивной образовательной среды как социально-педагогическая проблема// Вестник ТГПУ. Выпуск №1. - 2014. - С.112 – 115.

ВПЛИВ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ НА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ТА ПСИХОЛОГІЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК У ЖІНОК, ЯКІ ВІДБУВАЮТЬ ПОКАРАННЯ

Суліцький Вадим Володимирович

кандидат психологічних наук, доцент

Інститут людини Київського університету імені Бориса Грінченка

Сьогодні в Україні гостро постає питання про соціально-педагогічну роботу в пенітенціарній службі, яку організують і проводять працівники соціально-виховного та психологічного відділу установ виконання покарань і слідчих ізоляторів. На жаль, такий вид діяльності недостатньо розвинутий у напрямі профілактики вчинення повторних злочинів засудженими, які звільнилися з установ виконання покарань, у т. ч. серед жінок. Вважається, що жінки більш агресивні та жорстокі під час вчинення особливо небезпечних протиправних дій, пов'язаних із насильством проти іншої людини. Їм притаманна підвищена емоційна чуттєвість, що призводить до виникнення конфліктних ситуацій через несприйняття суспільством колишніх засуджених після їх повернення з місць позбавлення волі до соціуму.

У суспільстві панує думка, що людина, яка перебувала в установі виконання покарань, не змінюється та залишається небезпечною для суспільства. Треба зауважити, що відбування покарання у пенітенціарних установах впливає на формування у засуджених жінок особливого прокримінального мислення та способів захисної поведінки, що залишаються у них на тривалий час, а у деякого на все життя. Саме тому, в установах виконання покарань дуже важливо приділяти ретельну увагу соціально-педагогічній і психологічній роботі із жінками, які перебувають у конфлікті із законом, з метою запобігти або значно зменшити негативний вплив субкультурного кримінального середовища та зберегти у кожній із них загальнолюдські цінності, бажання виправитися, повернутися до соціуму, дотримуватися правослухняної поведінки, норм моралі та права. У зв'язку з цим, перед соціальною педагогікою постає проблема наукового обґрунтування організації та проведення соціально-педагогічної роботи (соціально-виховної, як зазначено у Кримінально-виконавчому кодексі України) з жінками, які відбувають покарання у місцях позбавлення волі, щодо їх виправлення та ресоціалізації.

Аналізуючи сучасні наукові літературні джерела, ми з'ясували, що питання соціально-педагогічної, соціально-виховної та психологічної роботи з різними категоріями засуджених, у тому числі з жінками, досліджували такі вітчизняні науковці як Т.Ф. Алексеєнко, І.Г. Богатирьов, О.М. Джужа, В.О. Дука, В.І. Кривуша, Т.В. Кушнерова, І.В. Похомов, М.С. Пузирьов, Г.О. Радов, О.П. Северов, В.М. Синьов, М.О. Супрун, Ю.І. Шевченко, І.С. Яковець та інші.

У пенітенціарній педагогіці під формою виховного впливу прийнято вважати організацію виховного процесу в місцях позбавлення волі, що сприяє досягненню меті виправленню та ресоціалізації засудженого.

Форма виправного впливу – це такий вплив, який втілює в собі зміст виховної діяльності за зовнішніми ознаками. Форма, на відміну від методу, не вказує на те, яким чином буде діяти працівник установи або особа, яка перебуває в конфлікті з законом. Форми виховного впливу дуже різноманітні та їх кількість чисельна. У спеціальній літературі наводяться різні класифікації форм педагогічного процесу щодо виправлення та ресоціалізації засуджених.

Класифікація за об'єктом педагогічного впливу. Згідно з цією класифікацією форми виховного впливу розподіляються в залежності від об'єкту на три групи: індивідуальні форми (об'єкт – окрема особистість); групові (об'єкт – відділення засуджених); масові (об'єкт – засуджені всієї установи). Інша класифікація передбачає чотири підгрупи форм залежно від видів діяльності засуджених до яких відносяться: навчальна, трудова, громадська, дозвільна.

До індивідуальних форм належать різноманітні за видами та призначенням індивідуальні бесіди, психологічні консультації, розробка індивідуальних планів самовиховання засуджених тощо. До групових форм доцільно додати реалізацію співробітниками установи впливу не на особистість засудженого, а на групу, використовуючи такі соціально-психологічні механізми, що мають прояв у процесі спілкування (наслідування, взаємна психологічна індукція). До масових форм виховного впливу належать загальні збори, заходи щодо дотримання засудженими режимних вимог, проведення спортивних змагань, різних культурно-масових годин (наприклад, концертів).

У загальному розумінні, соціальну поведінку можна класифікувати тільки за ознакою соціальної спрямованості. На цій підставі традиційно виокремлюють три основні типи поведінки: просоціальну – (як соціально позитивну, на основі її оцінки з позиції дотримання соціальних норм і принципів моралі); девіантну (таку, що відрізняється від загальноприйнятих у суспільстві норм права, культури, моралі, але принципово їх не порушує); асоціальну (делінквентну, кримінальну), яка відрізняється високим рівнем агресії до інших членів суспільства, насамперед, до найближчого оточення [1].

Жіноча злочинність відрізняється від чоловічої деякими особливостями. Можна назвати дві сфери суспільного життя, де жіноча кримінальна активність виявляється найчіткіше. По-перше, це побут, де жінок штовхають до злочину негативні обставини сімейно-шлюбних, родинних і сусідських стосунків. У цій сфері жінки здебільшого вчиняють такі насильницькі злочини як: убивство, зокрема своєї новонародженої дитини; заподіяння тяжких тілесних ушкоджень тощо. По-друге, це сфера, де жінка виконує професійні функції, передусім пов'язані з можливістю вільного доступу до матеріальних цінностей. Особливості жіночої злочинності зумовлені їхніх місцем у системі суспільних відносин, типовими для них соціальними функціями та ролями, а також деякими психофізіологічними ознаками. У порівнянні з чоловіками, участь жінок у вчиненні насильницьких злочинів незначна. Основними причинами таких вчинків є сімейно-побутові конфлікти ревності та корисливість [2].

Визначаючи ступінь тяжкості насильницького злочину вчиненого жінкою, треба враховувати певну специфіку жіночої кримінальної поведінки. Низький рівень культури стосунків у сім'ї на фоні систематичного фізичного та психічного насилля проти жінки, побутового алкоголізму зумовлюють питому вагу жіночої побутової злочинності. Побутові злочини, вчинені жінками, типові та мають перевагу серед жіночої насильницької злочинності. В однієї групи жінок учинення умисного убивства – це реакція на тривалу психотравмуючу ситуацію, коли накопичення негативного напруження в стосунках має прояв в агресивній насильницькій поведінці. В інших – вчинення вбивства спричинено конкретною негативною ситуацією, мотивом, який раптово виник, але знову ж на підставі застосування до жінки протиправних дій. Це свідчить про наявність прихованого побутового насильства, на яке жінка, відповідає насильницькими діями [3].

Збільшення частини жінок серед «тюремного населення» України свідчить про їхню високу вразливість, про невміння вирішувати власні проблеми некримінальним способом, низьку захищеність і адаптивність до нових соціально-економічних умов у період тривалих масштабних реформ. У ситуації, що склалася, засуджені матері значною мірою є не тільки злочинцями, гідними покарання, але й жертвами соціального неблагополуччя, які потребують допомоги та підтримки. Удвічі жертвами стають їхні діти, відхилення й різні деформації у розвитку яких, за відсутності матері, набувають характеру неминучості та часто безповоротності. Замінити дитині матір украй складно, а в період раннього дитинства через особливу біопсихічну залежність майже неможливо [4].

Беручи до уваги, що жінки відіграють особливу роль у збереженні сім'ї, у процесі відбування покарання у вигляді позбавлення волі, треба вживати спеціальних заходів, які б забезпечували засудженим збереження контактів зі своїми дітьми та членами родини. В реалії, оскільки тюремних установ для жінок набагато менше, то жінки-злочинці часто перебувають у місця позбавлення волі далеко від дому, що призводить до обмеження їх контактів зі своїми сім'ями або взагалі їх припиненню [5].

Якщо узяти середні показники в пенітенціарних системах світу, то частка жінок, які тримаються в місцях позбавлення волі, складає від 2% до 8% від загального числа засуджених. Як свідчать численні кримінологічні та пенітенціарні дослідження, в більшості країн жінки потрапляють у місця позбавлення волі за насильницькі злочини, пов'язані з порушенням права власності або з наркотиками. Якщо жінка вчиняє насильницький злочин, то часто він спрямований на когось їй близького [6].

Традиційно в пенітенціарній (виправно-трудова) психології виділялися такі типи засуджених: актив - особи з вираженою позитивною спрямованістю, які характеризуються активною участю в трудовому процесі, ініціативним ставленням до навчання, ретельністю у виконанні доручень, позитивним впливом на інших членів групи; резерв - засуджені, які беруть участь у трудовому процесі, у навчанні, але поведінка їх характеризується незначною ініціативністю; пасив - засуджені з невизначеною спрямованістю, які вагаються

у виборі стратегії та тактики своєї поведінки, а їхні вчинки значною мірою залежать від ситуації; засуджені з негативною спрямованістю - ті, для кого характерні порушення режиму, негативне ставлення до будь-яких форм позитивного впливу, підвищена конфліктність.

Перш за все, слід зазначити, що більшості засудженим жінкам притаманні специфічні емоційні стани - недовірливість, підозрливість, тривожність, дратівливість, збудливість, агресивність, імпульсивність, а також пригніченість, почуття власної неповноцінності й інше. Вони виникають під впливом таких чинників, як: 1) ізоляція від суспільства та розміщення у замкненому середовищі; 2) тотальна регламентація життєдіяльності та наявність жорстких санкцій за порушення як офіційних приписів, так і неформальних норм і правил поведінки. Таким чином, кожна особа перебуває під подвійним контролем – адміністрації та мікросередовища засуджених, причому уявлення про "правильну поведінку" у них діаметрально протилежні; 3) обмеження у задоволенні потреб, у першу чергу біологічних, і примусове включення до одностатевих соціальних груп.

Жорстка регламентація поведінки правилами, що визначаються «ворожим до засудженого середовищем» і наявність широкого спектру санкцій за їх порушення, формує пасивність і прагнення уникнути будь-яких змін. Оскільки засуджений не має особистого простору, постійно перебуває в тісному асоціальному оточенні, порушення правил може відбутися в будь-який момент і не з його вини (наприклад, хтось обмовив або неправильно витлумачив його слова). Тому, засудженим треба не лише постійно контролювати власні вчинки, поведінку, мовлення, але й прораховувати можливі варіанти поведінки представників адміністрації та неформального оточення. Невдоволення та ворожість посилюються через те, що конфлікти, які виникають між засудженими, практично неможливо врегулювати, а можливість змінити оточення відсутня. Таким чином, конфронтуючі сторони протягом тривалого часу знаходяться в одній соціальній групі, а конфліктні ситуації нерідко переростають у насильницькі злочини.

Від усього цього занепокоєність і підозрливість набувають хронічного характеру, нагнітаючи постійну внутрішню напруженість. Зненацька може настати момент "емоційного вибуху" афективної розрядки ("короткого замикання"), що супроводжується бурхливою агресією, яка, на перший погляд, є немотивованою. Негативні наслідки набагато перевищують при цьому значимість приводу, що його викликав.

Такий поведінці досить часто передують зовнішній спокій, але він лише маскує глибокі психічні переживання, робить їх непомітними для стороннього ока. Однак причина агресивності завжди існує: вона полягає у гранично сконцентрованій внутрішній напрузі, для миттєвої розрядки якої буває достатньо зовсім незначного зовнішнього поштовху.

Постійне переживання негативних емоційних станів призводить до відповідних трансформацій характеру, а саме, до зростання серед засуджених питомої ваги акцентуєваних і психопатизованих осіб. За даними К. Леонгарда, акцентуєваних особистостей серед законослухняних громадян немало (близько 40%), але переважній більшості з них вдається компенсувати, врівноважити

відповідні якості. У засуджених, навпаки, акцентуації посилюються, а частка акцентуєваних серед них часом сягає 90%.

Особливо багато їх в установах виконання покарань для жінок (96%), а також в УВП для неповнолітніх злочинців. Це пов'язане з тим, що жінкам і підліткам важче компенсувати свої біологічні та соціальні потреби, відповідно ускладнюється процес їхньої адаптації до нових умов життя.

Окрім цього, психіка засуджених (психічні стани, психічні процеси, психічні властивості) характеризується певною загальною динамікою. Динаміка особистості в умовах позбавлення свободи - це сукупність "критичних" змін у психічному стані особи від арешту до завершення відбування покарання.

Можна виділити такі етапи: 1) після арешту - у психічному стані домінує страх перед майбутнім покаранням; 2) після набуття вироком законної сили - психічний стан засудженого характеризується певною заспокоєністю, що може сягати рівня апатії та депресії; 3) після прибуття до установи виконання покарання - розпочинається адаптація до нових умов життя, коли дуже гостро відчувається обмеження потреб, зміна звичних стереотипів; 4) від 3-4 до 6-8 місяців перебування в УВП - поява та розвиток інтересів у нових умовах життя (утворення неформальних груп, праця, побачення з родичами та ін.), що сприяє виникненню у засудженого позитивних емоцій та підвищує ступінь його психічної активності; 5) адаптаційний період, тривалість якого залежить від терміну покарання; 6) період перед звільненням (3-8 місяців) - характеризується певною дезадаптацією, психологічно є дуже складним у зв'язку з очікуванням свободи та труднощів, що можуть при цьому виникнути.

У періоди перед звільненням занепокоєність посилюється, а внутрішня напруга зростає. Здавалося б, мусить бути навпаки: наближення очікуваної волі повинне приносити відчуття задоволення та заспокоєння. Але працівники установ виконання покарань знають, що це досить небезпечний час у житті засуджених, коли вони починають поводитися всупереч здоровому глузду: провокують насильницькі ексцеси, демонстративно порушують режимні вимоги, навіть намагаються тікати або вчинити суїцидальну спробу. В психології це явище визначається як "ефект уникнення об'єкта" - виникнення нездоланного страху перед моментом досягнення давно очікуваної мети.

Таким чином, позбавлення волі неоднаково може вплинути на особистість, яка перебуває в конфлікті з законом. З одного боку, це може сформувати позитивні зміни: виправдання, усвідомлення своєї провини. З другого боку – негативні: формування у засудженої певного статусу в кримінальному середовищі; обрання кримінальне угруповання (касти) для подальшого спілкування; не змінювати себе та свою поведінку під час відбування покарання й отримувати за це догани; мати в установі статус злісного порушника режимних вимог тощо.

Список літератури:

1. Алексеенко Т.Ф., Кушнар'ов С.В. Ризикова поведінка: посібник. Вінниця: ТОВ «Фірма «Планер», 2013. 172 с.

2. Демченко А. Особливості виховного процесу із засудженими дівчатами. *Соціальна політика і соціальна робота*. 2002. №1 (21). С. 86.
3. Краснова Н.П. Особливості процесу виховання засуджених жінок. *Соціальна педагогіка: теорія і практика*. 2012. № 3. С. 102.
4. Пташинський О.Б. Пенітенціарна система України: монографія. Київ : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАНУ, 2004. 204 с.
5. Михайленко О.В. Особливості соціально-виховної роботи із засудженими жінками в установах виконання покарань. *Педагогічні науки*. 2014. С. 176.
6. Чеботарьов Ю.А. Жінки в місцях позбавлення волі: деякі проблемні питання. *Вісник академії адвокатури України*. 2013. № 3 (28). 51 с.